

מראי מקומות- שבועות י"ד

וכמבואר בפ"ק דכלים (ומתני' דהכא דסתם, סמיך אמתני' דהתם). וע"ש דהאריך לבאר מנין לנו זה, שהרי לשון הפסוק הוא מקדש ומשכן, דמשמע רק היכל וקה"ק, אבל אינו משמע עזרה כלל. וע"ש באריכות דכ' לבאר (ע"פ פיה"מ להרמב"ם) דאע"ג דלענין טומאה כתיב לשון משכן ומקדש, ועזרה אינו נכלל בזה, מ"מ כיון דהתורה אוסר אף לנכנס לעזרת ישראל (וע"ש איך שהגדיר מחנה ישראל), קאי הא דכריתות על כל מה דהתורה הזהיר עליו שלא ליכנס שם, וממילא גם חייב בקרבן עולה ויורד או חטאת אם נכנס בשוגג.

(ה) **אילימא דלא ידע אי שרץ טמא אי צפרדע טמא, זיל קרי בי רב הוא- הק' הריטב"א, א"כ אפי' תינוק שנשבה בין הגוים יהי' חייב אליבא דרבי, דהא זיל קרי בי רב הוא, ואמר' לעיל דתנוק שנשבה פטור מלהביא קרבן, כיון שמעולם לא הי' לו ידיעה. ותי' "ולאו מילתא היא, דלא שייך לומר זיל קרי בי רב אלא במי שיודע שיש טומאה בעולם ושהזהירה עליה תורה, דכל כי הא כשנולד לו ספק אם הצב מטמא או הצפרדע, ילך וישאל על ספיקו. אבל מי שאינו יודע שיש טומאה בעולם, היאך ילך לבי רב ללמוד, מאן דלא ידע דאית לי' כיבא לא אזיל לבי אסייא".** והוסיף לומר דאפי' בנדון דידן, אילו הי' טועה גמור, והי' סבור שצפרדע טמא והצב טהור, לא יהי' זה נחשב לידיעה, שהרי לא אזיל לבי אסייא, שהרי אינו מסופק בדבר. וכל הנדון לפנינו הוא רק משום דמסופק בדבר, וא"כ יודע דאולי הצב טמא, וא"כ צריך ליזיל לבי אסייא, וא"כ נחשב ידיעה מעיקרא. אלא דשוב הק' מהגמ' לקמן, דשאל ר' ירמיה לענין בן בבל שעולה לא"י ואינו יודע מקום המקדש, וכו', למה לא אמר' גם בזה דזיל קרי בי רב הוא, שהרי הי' יכול לשאול איפה מקום המקדש, ויגידו לו. והביא מש"כ תוס', דההיא בזמן שלא הי' לו מי לשאול ממנו, וכ' דדוחק הוא. **ולכן הביא פי' הר"ח, דכאן בסוגיין אינו לענין ידיעה בתחלה, דודאי הסברא דזיל קרי בי רב אינו עושה שיהי' נחשב לידיעה בתחלה, ואף**

(א) **כולן קרויין ביתו- הק' הרשב"א, הא אמר' דביתו זו אשתו, וכדתנן ביומא דצריכין לתקן לו אשה אחרת שמא תמות אשתו ראשונה, וצריך להיות לו אשה כיון דכתי' ביתו, וביתו זו אשתו. ותי' דתרי ביתו כתיב, חד לביתו ממש, דהיינו אשתו, וחד לרבות כהנים, שגם הם קרויין ביתו. וכיון שכן אמר' דבוידוי ראשון אומר חטאתי אני וביתי, ובוידוי שני אומר חטאתי אני וביתי ובני אהרן עם קדושיך.**

(ב) **ההוא מומאת עדת בני ישראל נפקא- הק' הריטב"א, לימא דעכ"ז צריך קרא דאשר לעם כדי לעכב, דאם לא בא מממון העם דהקרבן פסול, וכמו דאמר' לקמן לענין אשר לו, דצריך התורה לכותבה שני פעמים לעכב. ותי' דכיון דכתיב "חוקה" בפרשה זו, היינו לומר דכל דבר בפרשה מעכב. ומה דצריך לשנותה באשר לו לעכב, זהו משום דלא כתיב בפירוש דצריך הכה"ג לשלם משלו, אבל כאן כתיב בפירוש ומאת עדת בני ישראל יקח, וא"כ אמר' בה דחוקה בא לעכב, כמו בכל דיני הפרשה.**

ידיעות הטומאה

(ג) **נטמא וידע ונעלמה ממנו הטומאה... ומשאכל ידע- הק' הרש"ש, הא לכאור' שפת יתר הוא לומר "ומשאכל ידע", שהרי כבר אמר' דנעלמה ממנו ואכל הקודש, ולמה שוב צריכין לומר ומשאכל, לימא סתם דשוב ידע. ותי' דבא המשנה לחדש דאם אכל כזית בהעלם, ושוב נודע לו ועם כל זה לא הניח אכילתו, דאינו מביא קרבן, דנקרא לא שב מידיעתו, דאמר' הוכיח סופו על תחילתו, דהיינו על כזית הראשון, וממילא אינו מביא קרבן.**

(ד) **אחד הנכנס לעזרה- ע' בפני יהושע דביאר דעזרה היינו עזרת ישראל, וכש"כ עזרת כהנים, אבל הנכנס לעזרת נשים בטומאה אינו חייב בקרבן עולה ויורד, ומשום שהבא בטומאה לעזרת נשים במזיד אינו חייב כרת,**

ונעלם ממנו מקום מקדש מהו- כ' הרמב"ן (ז)
 דלשון הגמ' משמע דלא מיבעיא לן אלא לענין מקדש, אבל לענין קודש לא מיבעיא לן, דהיינו, כגון שלא ידע דחתיכה זה של קדש הוא, משמע דאפי' אם מעולם לא הכיר בשום בשר קודש, מ"מ חייב. וביאר החילוק, דאין בשר קודש ניכר מחמת עצמו לענין שיהי' נחשב חסרון ידיעה במה שאינו יודע שזהו בשר קודש, וא"כ לעולם חייב בעולה ויורד, כיון דנחשב שהי' לו ידיעה ונעלם ממנו. אולם כ' דאולי חדא ממנו נקט, ובאמת השאלה הוא גם לענין בשר קודש, ונקט מקדש משום דהעלמתו שכיחא לי' לר' ירמיה, שהי' בן בבל שעלה לארץ ישראל [ולכאור' בשר קודש לא שייך בזמן הזה, משא"כ מקום המקדש, עדיין שייך ליכנס שם בטומאה].

אינו עושה אותו כדיעת בית רבו. אלא בעיית הגמ' הוא לענין העלמה, שידע שנטמא ושנגע בצב הזה, ויודע שהוא מטמא, ונעלם ממנו אח"כ אם הצב שנגע בו מטמא, ובספק זה נכנס למקדש. והיינו דמהדר הגמ' דודאי פטור מקרבן, דזהו קרוב למזיד הוא, דכיון דידוע בשעת כניסה שנגע בצב, ויודע שיש טומאה בתורה, אלא דמסופק אם הצב מטמא או לא, ודאי לא הי' לו ליכנס עד שישאל על ספיקו. וע' **בחזון איש** (חו"מ ליקוטים סי' כ"ד, יד: ד"ה נראה) שהביא רא' מדברי הריטב"א דהעלמת הלכה נחשב העלמה, דהיינו, למשל אם שכח לגמרי הא דטמא אסור ליכנס למקדש, זה יהי' נחשב העלמה, ומה דלא הי' העלמה הוא רק משום דידוע דטמא אסור ליכנס למקדש, אלא דהי' מסופק אם צב טמא או לא.

בן בבל שעלה לא"י ונעלם ממנו מקום מקדש מהו- פ' הרמב"ן (ו)
 שאלת הגמ', דמיירי במי שידוע שיש בהמ"ק בירושלים, וכשעלה משם לכאן נאסרו עליו מחמת ידיעה זו כל בתי ירושלים, משום דאולי כל בית הוי בית המקדש. ולאחר זמן נעלמה ממנו ידיעה זו, או דאמר מותר אני ליכנס לבית זה דלאו בית המקדש הוא (ושכח דהאמת הוא שאינו יודע מה הוא בית המקדש), או ששכח לגמרי ענין בית המקדש כיון דלא הי' רגיל בה במקומו, ואז נכנס שם בטומאה, מי אמרי' כיון דמתחלה הי' יודע שאסור, ועכשיו בהעלמה זו סבור שהוא מותר, ומשום הכי נכנס שם ולבסוף ידע, אז חייב עולה ויורד, דהו"ל כידיעה תחלה וסוף, או דלמא, כיון שלא ידע מקומו מעולם, אין ידיעתו נחשב ידיעה, דלא הכיר הטומאה מעולם, ולכן פטור מקרבן. וע' **ברשב"א** שביאר דשאלת הגמ' הוא, דבשלמא בטומאת שרצים ונבלות וכו', דאי אפשר לעולם בלא אלו, וטומאתם מצוי בכל עת, שפיר הוי ידיעת בית רבו חשיב ידיעה. אבל מקדש וקדשיו, אע"פ שלמדו רבו שיהי' אסור למי שנטמא ליכנס למקדש לכשיבנה, מ"מ כיון שבשעה שלמדו רבו אפשר שאינם, ועכשיו נמי לא ידע מקום מקדש ואינו יודע היכן הוא, לא חשבינן לי' ידיעה.